

Bild: LENNART HERMANSSON

Nobel senator på besök i Bohuslän

RÖDHUVAD GÄST Den 5 oktober skådade Lars Viktorsson och Peter Backman ute på Ramsvikslandet. Mellan Långetången och Nötö (södra delen av Ramsvikslandet) uppenbarade sig en ung rödhuvad törnskata (rasen senator). Fågeln födosökte i betad gräsmark med låga enbuskar och sågs fram till den 7 oktober. Fyndet var det tredje för arten i Bohuslän och det andra av rasen senator – den ras som dominerar i området norr om Medelhavet, ungefär från Spanien till Turkiet. De två tidigare Bohusfynden är från Ytterby 1994 (ssp. senator) och Kareby 2015 (ssp. niloticus, "levanttörnskata").

BJÖRN DELLMING

Islom hemma-stadd i Anten

LÅNGRASTARE Under en dryg månad rastade denna sensommar en svartnäbbad islom i Anten i Västergötland. Fågeln, som var klädd i sin praktfulla sommardräkt, kunde beskådas på nära håll där den ihärdigt fiskade insjökräftor. Svartnäbbad islom häckar närmast på Island och Grönland och brukar vanligtvis ses i våra trakter när den sträcker förbi längs Bohus- och Hallandskusten.

KARIN MAGNANDER

NUNNESTENSKVÄTTA –

MYSTISK FELFLYGARE En skumstenskvätta på Playan gäckade ringmärkarna dag efter dag. Var det en nunne- eller en medelhavsstenskvätta – eller kanske en bit av båda?

Tisdagen 15 oktober upptäckte personalen vid Nidingens fågelstation (Oscar Hagbard, Marc Illa och Josefina Pehrson) en udda stenskvätta som födosökte bland vadarburarna på Playan (den södra stranden). Det syntes direkt att det inte rörde sig om vår vanliga stenskvätta, men vad var det egentligen?

Efter att Marc lyckats få bilder på fågeln, som inte var särskilt skygg, konsulterades flera personer om arttillhörighet innan skvättan till slut larmades ut på lokalbandet – som medelhavsstenskvätta. Direkt dök frågan upp om detta inte snarare var en nunnestenskvätta, men någon klarhet i hur östlig medelhavsstenskvätta skulle uteslutas fanns inte. De två arterna hybridiserar dessutom flitigt där utbredningen överlappar – så hur ser en sådan ut? Att det rörde sig om en 1k hona underlättade inte artbestämningen.

Efter några timmar dök undsättning upp: Uno Unger, Mi-

kael Käll, Kjell Wallin och Lasse Hellberg, kom ut med fågelstationens egen båt Stuff. Vid det laget höll skvättan till vid potatislandet. Där sattes ett extranät upp i ett försök att fånga in den. Det dröjde inte länge innan skvättan flög över till Nordstranden istället, så delegationen från fastlandet fick åka hemåt med "bara" några snygga bilder av en ännu obestämmd stenskvätta (fast det lutade mer och mer åt nunne). Vid nattens intåg var skvättan kvar. Stationspersonalen höll tummarna för att den skulle stanna till morgonen därpå.

Nämnda morgon visade sig bli en riktig höjdarkärl, fångstmässigt, med 231 ringmärkta individer av 18 arter, inklusive guldkorn som tajgasångare, brandkronad kungsfågel och inte mindre än sju sibiriska gransångare. Något riktigt eftersök av skvättan hanns därför inte med. Men framåt lunchtid återupptäcktes den på Nordstranden, där den födosökte bland stenarna. För att spå på den goda stämningen denna dag upptäcktes dessutom en stationär dvärgsparv bara 300 meter öster om skvättan och två lappsparvar höll till lika långt åt väst hela dagen.

Bild: MARC ILLA

Skvättan var synnerligen välnärd. I ringmärkningslabbet noterades fettnivå sju på en skala upp till nio.

Två dagar senare var både skvättan och dvärgsparven kvar på samma plats. Framåt kvällen, efter en hel dag med regn, kände stationspersonalen att det var dags: nu eller aldrig. Vid flera tillfällen hade skvättan setts flyga fram och tillbaka över västra rännan (en fördjupning, som ett dike) där ett rör för vattenintag går ut i havet. Om det var någonstans på Nordstranden man skulle kunna sätta upp ett extranät, så var det där. Sagt och gjort, två nät restes i rännan. Det dröjde inte mer än några minuter innan skvättan kom flygande – rakt in i nätet, precis som planerat. Fångad! Helt överkligt ... I ringmärkarlabbet tog

ELLER NÅGOT ANNAT?

Det dröjde inte mer än några minuter innan skvättan kom flygande – rakt in i nätet. Fångad!

Bild: MARC ILLA

arbetet fart med att kolla alla tänkbara mått och att fotografera samtliga dräkt detaljer, utöver den vanliga rutinen efter nätfångst.

Tidigare under hösten sågs en stenskvätta i Fluke Hall i Storbritannien. Den bestämdes till östlig medelhavsstenskvät-

ta då man noterat att några mantelfjädrar hade ljus bas. När Nidingenfågeln studerades i handen uppdagades att ljusreflektioner gjorde att fjädrarna såg ut att ha en ljus bas trots att de egentligen var mörka. Vad det innebär för artbestämningen av de båda fåglar-

na återstår att se. Skvättan bestämdes (avvaktande) till en nunnestenskvätta, men vi ser alla fram emot att höra Raritetskommitténs utlåtande. Stenskvättan stannade kvar på Nidingen fram till 28 oktober.

 JOSEFINA PEHRSON

Minimal spov drog förbi Kråkudden

OSANNOLIK STRÄCK-OBS

Sommarens dvärgspov i Tofta kile var en stor överraskning för många, då det är en extremt ovanlig art för Europa. Det finns knappt tio europeiska fynd av denna sibiriska lilla spov. Så skådarna i vindskyddet på Kråkudden, Hönö, hade svårt att tro sina ögon 3 september.

Prognosen utlovade vind från sydväst denna tisdag, men vinden vred aldrig upp tillräckligt mot väst för att hoppet om liror och labbar skulle infrias. Istället kom en strid ström sydsträckande vidare. Vid 11:40 upptäcktes en större flock spovar ca en km ut, i höjd med Södra Bolleskäer. En av spovarna var betydligt mindre. Artbestämningen blev allt mer självklar när flocken kom närmare. Det var en dvärgspov! Det kunde inte vara något annat. Karaktärer som uteslöt alla tänkbara förväxlingsarter – från piparsnäppa till myrspov och brushane – säkrades. Fågelns sällskap gjorde det pedagogiskt enkelt att bedöma storleken. Det rör sig troligen om samma fågel som sågs i juli i år. Detta, och om observationen kommer publiceras som ett verifierat fynd av dvärgspov, kommer troligtvis bedömas av RK under november månad.

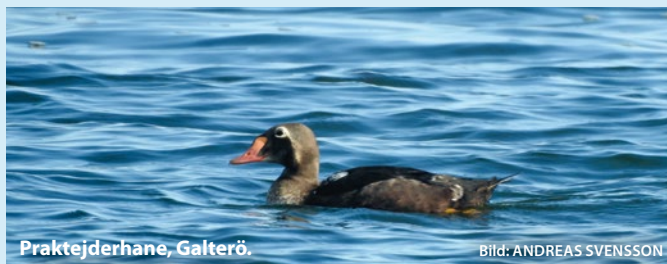
 JOHN ANDERSSON

Rara ejdrar i skärgården

HAVSSPANING LÖNAR SIG Sedan i början av september har en prakt-ejderhane observerats utanför Galterö där den håller till tillsammans med andra ejdrar. Den 22 oktober dök en än rarare ejdr

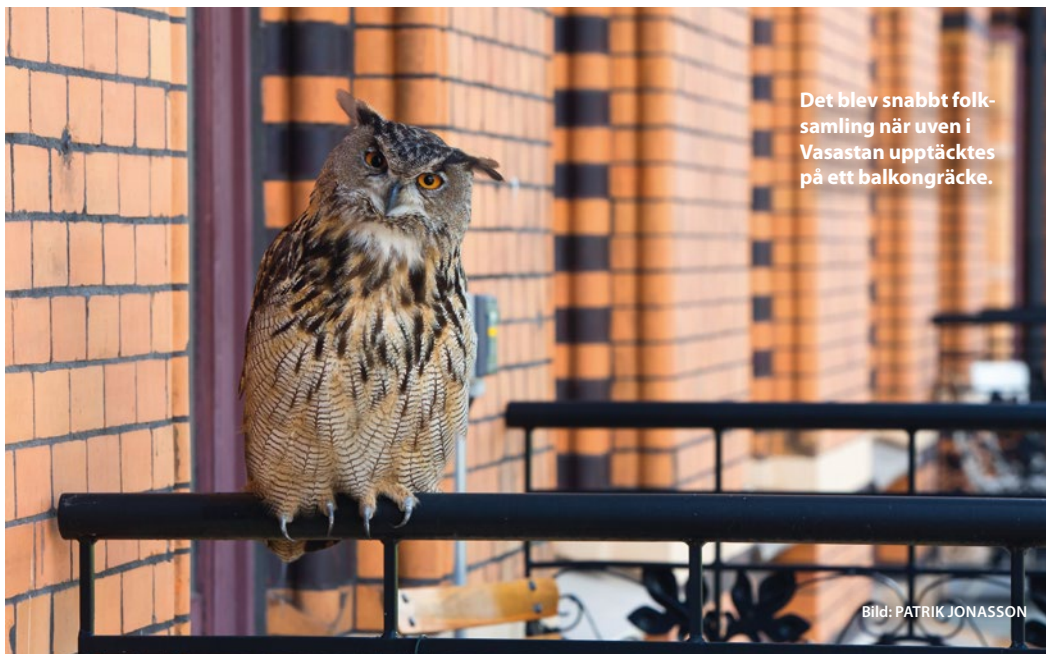
upp knappt tre sjömil därifrån. En alförrädare hittades när den sträckte söderut förbi Kråkudden. Fågeln gick dessutom ner och rastade under dagen i närheten av Hönö huvud men har inte observerats i området efter det.

 KARIN MAGNANDER

Praktejderhane, Galterö.

Bild: ANDREAS SVENSSON

Det blev snabbt folksamling när uven i Vasastan upptäcktes på ett balkongräcke.

Bild: PATRIK JONASSON

PUBLIKA UVAR MITT I STAN

PUBLIKMAGNETER En berguv på ett balkongräcke nära Avenyn, ännu en utanför köptemplet i Brunnsparken. Många blev stående och stirrade i ren förundran.

Hundratals människor fick ett ovanligt möte när de en mulen oktoberonsdag passerade genom Brunnsparken. Ovanför entrén till Arkaden satt nämligen en berguv och spanade ner mot mobilkameror och pekande fingrar.

Redan i slutet av sommaren hade dock göteborgarna fått möjlighet att bekanta sig med den mäktiga uggleararten på nära håll. Under ett par dagar i augusti höll en uv till i Vasastan, där den nyttjade såväl balkonger som trafikskyltar som sittplats inför ögonen på både allmänhet, fågelskådare och media.

Fågeln lät sig beskådas på nära håll och misstankar väcktes om att den inte mådde helt bra. Berguv är, likt de flesta ugglor, normalt en skygg art. Efter flera försök kunde uven

till slut fångas in av Svenska Djurambulansen och föras till Fågelcentralen. Det framkom ganska snart att fågeln var skadad. Förmodligen hade den blivit påkörd och den avled redan senare samma dag.

Nästa berguvkändis blev ovan nämnda Brunnsparkenuggla som observerades i området under en knapp vecka i oktober. I sociala medier lyfte flertalet skådare att fågeln såg ut att ha ett skadat öga. Den 10:e sågs uven, påtagligt hängig, sittande på ett tak vid

Kungsgatan där den också senare avled.

Sofie Jonasson på Fågelcentralen berättar att den döda berguven hämtades in och att även denna kördes till Fågelcentralen för vidare hantering. De båda avlidna ugglorna skickades comme-il-faut för analys till Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA). Undersökning av Brunnsparkenugglan visade att den hade en stor böld i halsen som hade trängt upp i såväl bihålor som bakom höger öga. Den var angripen

av parasiten *Trichomonas* som ger skador i munhåla och svalg. Bölden i halsen hade gjort det svårt för uven äta och Sofie berättar att den avlidna fågeln var väldigt mager. Det är inte helt ovanligt att ugglor och andra rovfåglar drabbas av parasiten då de äter till exempel sjuka och smittade duvor. *Trichomonas* uppmärksammades för några år sedan då många grönfinkar drabbades av sjukdomen gulknopp vilken orsakas av parasiten.

Båda de avlidna uvarna var ungfåglar och det är inte sällan som just unga och oerfarna individer söker sig in till stadens smörgåsbord av råttor och annat, framförallt när det är svårt att hitta mat på andra platser.

Under hösten har en tredje stadsnära berguv setts och hörts då den har ropat från en skorsten i Högsbo industriområde och flertalet observationer av arten har gjorts på Nässet och i Slottsskogen. Om detta rör sig om en eller flera individer låter vi vara osagt. Det är en tid då berguvarna rör på sig och enligt Sofie får Fågelcentralen varje höst in upp emot en handfull skadade eller utmärglade individer. Höstens händelser är inget unikt, det är bara uppmärksamheten kring dem som var det.

 JOHN ANDERSSON

Bild: KARIN MAGNANDER

Dvärgsparv på snabbvisit i Sibhålan

OVÄNTAD RASTARE En dvärgsparv hittades den 6 november i den så kallade Sibhålan i Torslandaviken. Den ganska snåriga sänkan fick sitt namn efter upptäckten av en åtråvärd sibirisk järnsparv hösten 2016 och ramas in av Karholmsdammens sydvästra vik samt tee och

TALLBITSFEBER I VÄSTER

NORDLIGT BESÖK Den nordliga tajgans tallbitar kan välla ner i makalösa mängder vissa år. Hösten 2019 hände det – med besked.

Omkring den 25 oktober dök de första tallbitarna upp på Västkusten. Detta efter en omfattande invasionsrörelse som kunnat följas söderut i landet. När stora antal sträckte ned över Vänerområdet tändes ett hopp hos många västkustskådare. Vid Hammaröns sydspets registrerades plötsligt 1 048 tallbitar den 23 oktober och några dagar senare 664 i

Vänersborgsviken. Sedan dröjde det inte länge innan fåglarna nådde oss och rapporterna började strömma in.

Större invasioner sker regelbundet men med långa mellanrum, oftast flera decennier. I skrivande stund, den 21 november, råder därför närmast tallbitsfeber bland fågelintresserade. Många som aldrig tidigare fått stifta bekantskap med denna charmiga och orädda fågel, tycks ha svårt att slita blickarna. Man kommer ofta nära dem och glädjen är påtaglig när sällskapande tallbitar då och då lyfter, gör en liten flyg-

tur och låter höra sina säregna locklåten.

I Göteborgsområdet visar Artportalen att minst 400 exemplar setts på ett 40-tal platser. Den största flocken har bestått av 60 fåglar vid Skår. Längre norrut i Bohuslän uppgår antalet observerade individer till minst 200 på ett 25-tal lokaler, med Strömstad som nordligaste utpost. Motsvarande fyndbild för Halland visar att minst 650 fåglar setts på 60 olika ställen. De högsta antalen med ett 50-tal fåglar har noterats bland annat i Veddigge.

Historiskt ägde den största kända invasionen i landet rum för 43 år sedan, vintern 1976–1977. Då översvämmades Göteborg av bärätande fåglar snart sagt överallt. I december räknades 757 exemplar och i januari 480, trots att skådarskaran då var betydligt glesare än idag. Tallbitarna stannade hela vintern och sista observationen gjordes den 23 februari. Men någon spridning ned i Halland blev det inte den gången. Inte heller vid invasionen kring milennieskiftet kom några större mängder tallbitar till de sydligaste landskapen. Nu har redan hela Västkusten intagits, men det återstår ännu att se hur bestående denna invasion blir.

 REINO ANDERSSON

Bild: THOMAS BERNHARDSSON

Oviss framtid för Hökälla våtmark

GRÖNT ARBETE UPPHÖR

I över tolv år har det uppskattade våtmarksområdet Hökälla, med sina sju dammar, strandängar, ekdungrar och vallfält vårdats av "Hökälla grönt arbete och rehab". Projektet startade inom Svenska Kyrkan 2007 med syfte att ge långtidsarbetslösa arbetspraktik inom bl a naturvård, trädgård och friskvård. Ett nära samarbete med Arbetsförmedlingen Hisingen och Park- och Naturförvaltningen har löpt på, men det slutar vid årsskiftet. Kyrkorådet i Backa pastorat har nämligen beslutat lägga ner verksamheten. Hur skötseln av området fortlöper efter nyår är oklart. Troligast återgår skötseln till Park- och naturförvaltningen i Göteborgs stad, som samtidigt ska minska sin budget med 10 procent under 2020. Hökälla är ett av Göteborgs artrikaste områden med ett stort antal häckande och rastande fåglar. För ett par år sedan noterades bl a häckförsök av gråhakedopping för första gången i vårt rapportområde. Här trivs också knölnate – en av Sveriges sällsyntaste vattenväxter.

 BJÖRN DELLMING

green för hål 13 respektive 14 på golfbanan, och så Karholmsberget, som förstärker känslan av att man befinner sig i en håla.

Dvärgsparv är en sällsynt gäst i Göteborgs rapportområde med endast sju tidigare publicerade fynd, fördelade på landskapen Bohuslän och Västergötland, där fyra av dem noterats i det förstnämnda. I Sverige häckar dvärg-

sparven i de norra delarna av Norrbotten och Lappland och har en östlig flyttrutt vilket gör att arten är betydligt vanligare på östkusten än hos oss.

Av tidigare fynd i Göteborgsområdet har två individer varit övervintrande (senast vintern 2010–2011 i Eklanda, Mölndal) och stannat på plats under en längre tid, men i övrigt är det en

art som i våra trakter oftast observerats som förbisträckande. Sibhålan, där dvärgsparven sågs, ligger i den bohuslänska delen av Torslandaviken och fågeln blir därmed det fjortonde fyndet för landskapet som faktiskt så sent som i våras hade en stationär långstannande dvärgsparv i Munkedal, något som är mycket unikt – arten brukar uteslutande dyka

upp på höststräck eller under vintertiderna.

Dvärgsparv brukar kategoriseras som en så kallad tick-sparv med anledning av sitt diskreta lockläte och av våra två inhemska tick-sparvar har dvärgsparven sträcktid i oktober–november medan videsparv sträcker söderut under september månad.

 KARIN MAGNANDER